

Specifieke problemen van de bosbouw in de tropen

[91]

J. H. A. BOERBOOM

Uit de veelheid van zaken welke in deze technische commissie ter sprake kwam, werd een drietal onderwerpen gekozen dat naar mening van uw verslaggever bijzondere aandacht verdient.

1. *De noodzaak te komen tot een meer rationeel bodemgebruik; het probleem van de nomadische landbouw*

De huidige bevolkingsexplosie, gepaard met de sterk stijgende wereldbehoefte aan voedsel en hout, leidt, wanneer aan de groeiprocessen geen richting wordt gegeven, tot een onverantwoord bodemgebruik en een aantasting van de natuurlijke hulpbronnen. Deze ontwikkeling is in vele tropische landen reeds ver voortgeschreden. In deze gevallen is een rationele bepaling van de gewenste vorm van bodemgebruik, gevolgd door een herziening van de bestemming der terreinen dringende noodzaak. King zette duidelijk uiteen dat landhervorming in dit kader moet steunen op drie peilers: a) een vaststelling van de fysische mogelijkheden die voor verschillende vormen van bodemgebruik bestaan: „*land capability classification*”, b) een sociaal-ekonomische analyse van de behoeften van het land, leidend tot een bepaling van het gewenste bodemgebruik: „*land use planning*”, en c) het scheppen van voorzieningen om de uitvoering der plannen mogelijk te maken.

Bijzondere aandacht van verschillende sprekers kreeg hierbij het probleem van de nomadische landbouw: „*shifting cultivation*”. Deze kultuurvorm, aanvaardbaar bij een geringe bevolkingsdichtheid, valt niet te verenigen met de bij toenemende bevolkingsdruk vereiste intensivering van het bodemgebruik. Verbodsbepalingen hebben weinig effect zolang niet een voor de landbouwer acceptabel alternatief wordt geboden of bij overgang naar een andere cultuurwijze bepaalde voordelen in het vooruitzicht worden gesteld. Verschillende voorbeelden werden gegeven hoe zich daartoe lenende terreinen voor permanente landbouw geschikt werden gemaakt — bijvoorbeeld door terrassering, irrigatie en bemesting — terwijl andere gedeelten een bestemming kregen als blijvende bosreserve. Echter moet men de moeilijkheden die zich in het sociale vlak kunnen voordoen geenszins onderschatten. Een cultuurpatroon dat wortelt in een eeuwenlange traditie laat zich niet in een vloek en een zucht omzetten in een van boven opgelegd kunstmatig stelsel. Een resolutie werd ingediend, waarin de F.A.O. werd aangespoord tot instelling van een werkgroep met o.a. deskundigen op het gebied van antropologie, sociologie, ekonomie, land- en bosbouw, die zich met het vraagstuk van de nomadische landbouw zal bezighouden.

2. De uitgifte van gronden in „voorwaardelijke eigendom”

Concessieverleningen, zoals ten aanzien van de houtexploitatie in de tropen gebruikelijk is, hebben het bezwaar dat zij de concessionarissen wegens het tijdelijke karakter van de overeenkomst weerhouden van het aangaan van grote kapitaalinvesteringen. Deze toestand kan belemmerend werken op iedere verdere ontwikkeling. Gordon — zowel rechtsgeleerde als bosbouwkundige — houdt een pleidooi voor het instellen van een nieuw type eigendomsrecht, „*conditional freehold*”, dat de mogelijkheid opent de uitgifte van gronden aan bepaalde voorwaarden te verbinden. Bij in gebreke blijven kan verbeurdverklaring volgen. Behalve bij de uitgifte van bosgebieden ten behoeve van commerciële houtexploitatie kan dit systeem van waarde zijn bij de verdeling van communaal bezit zoals dorpsgronden. Gordon acht het invoeren van een dergelijke nieuwigheid in landen, waar de eigendoms- en pachtverhoudingen nog niet zó gefixeerd zijn als in Europa, zeer wel doenlijk.

3. Aan kunstmatige verjonging wordt de voorkeur gegeven boven natuurlijke

Het laat geen twijfel dat ten aanzien van de bosverjonging in de vochtige tropen de zogenaamde natuurlijke methoden het getij tegen hebben. De ervaringen die men met natuurlijke verjonging in verschillende delen van de wereld heeft opgedaan schijnen uiteindelijk weinig gunstig. Natuurlijke verjonging was in de praktijk vaak moeilijk uitvoerbaar gebleken, zij vergde te veel deskundig personeel, mogelijkheden tot mechanisering ontbraken; de resultaten waren bovendien wisselvallig. Aangehaalde voorbeelden hadden voornamelijk betrekking op Afrika (Catinot, Mensbrugge, Ogbe). Daar tegenover staan alleen de Dipterocarpaceae-bossen van Z.O. Azië, waar natuurlijke verjonging nog steeds met succes wordt toegepast. Een meer positief geluid deed ook steller dezes in zijn bijdrage over de verjonging van het Surinaamse regenwoud horen, waar de ervaringen echter slechts op een gering aantal jaren zijn gebaseerd. Het is duidelijk dat naast deze houtteeltkundige bezwaren verbonden aan natuurlijke verjonging, de grote wereldvraag naar snelgroeiende industriehoutsoorten in toenemende mate ten gunste van de kunstmatige verjonging zal werken. Een grootscheepse vervanging van natuurbos door beplantingen valt derhalve op lange termijn te voorzien.

Hoewel in technische commissie VIII dit onderwerp in extenso ter sprake zou komen, werd ook hier gewezen op de konsekwenties van deze ontwikkeling en werd de noodzaak van tijdige reservering van een voldoende areaal aan natuurbos erkend.